

ТАЪЛИМ ВА ТАРБИЯ СИФАТИНИ ОШИРИШ ЙЎЛЛАРИ**Абдуллаев Бахриддин Тожалиевич***ФарДУ Харбий таълим факультети, Услужий тайёргарлик цикли ўқитувчиси**Таълим дунёви неъматларнинг мухими, Агар у энг юқори сифатлий бўлса.**Акс холда,бу мутлоқо фойдасиз.***R. Kipling**

Ушбу мақолада ёшларини ҳарбий-ватанпарварлик тарбиясининг мазмуни, мақсадлари, вазифалари, йўналишлари, шакллари ва усуллари муҳокама қилинади. Ёшларнинг ҳарбий-ватанпарварлик тарбиясини комплекс таълим технологияси сифатида тушуниш ва амалга оширишга ёндашув асосланади.

Калит сўзлар: таълим, ватанпарварлик, ҳарбий-ватанпарварлик тарбияси, таълим технологияси.

Ўзбекистон Республикаси давлати ва жамиятининг замонавий ривожланиши янги авлодни таълим ва тарбиялаш соҳасида энг жиддий муаммоларни қўяди. Давлатга соғлом, мард, мард, ташаббускор, интизомли, малакали, ўқишга, унинг манфаати учун меҳнат қилишга, керак бўлса, уни ҳимоя қилишга тайёр бўлган инсонлар керак. Бу вазифалардан келиб чиққан ҳолда ўқувчиларни ҳарбий-ватанпарварлик руҳида тарбиялашнинг аҳамияти ортиб боради, чунки муносиб фуқароларни шакллантириш, моҳир ва кучли Ватан ҳимоячиларини тарбиялашга салмоқли, айрим ҳолларда эса ҳал қилувчи ҳисса қўшиши лозим. Чақирувгача бўлган тайёргарликнинг асосий элементи ёшларни ҳарбий хизмат асослари ва ҳарбий рўйхатга олиш мутахассисликларига ўргатишдир. Бундан ташқари, ҳарбий хизмат муддати қисқарганлиги сабабли, мутахассисларни бевосита армиянинг ўзида тайёрлаш учун ҳар доим ҳам вақт этарли эмас. Ҳозирги шароитда мактаб ўқув дастурининг базавий курсида бунга атиги 68 соат ажратилган. Бир қатор ҳудудлар тажрибаси шуни кўрсатдики, ҳатто бундай камтарона вақт оралиғида ҳам жуда яхши муваффақиятларга эришиш мумкин”. Шундай қилиб, ёшларнинг ҳарбий-ватанпарварлик тарбиясини такомиллаштириш янги Ўзбекистон Республикаси давлати, жамияти ва маҳаллий таълим тизимининг долзарб вазифасидир. Бу муаммони ҳал этиш нафақат амалий жиҳатдан, балки илмий-назарий жиҳатдан ҳам замонавий психологик-педагогик ёндашувлар ва таълим технологияларини ишлаб чиқиш ва амалиётга жорий этиш асосида амалга оширилиши керак.

Шундай қилиб, Ўзбекистон Республикаси давлатининг хавфсизлиги ва муҳофаа қобилиятини таъминлаш учун зарур бўлган замонавий таълимнинг муҳим илмий ва амалий муаммоларидан бири ҳарбий-ватанпарварлик тарбиясининг илмий, назарий, технологик, услубий асосларини ишлаб чиқишдир. Шу билан бирга, ёш авлодни ватанпарварлик қадриятларига, ҳарбий хизматга, Ватанга муносиб хизмат қилишга сингдириш йўлларини кўрсатувчи муаммони илмий-назарий асослаш зарур.

Олиб борилаётган тадқиқотлар шуни кўрсатадики, аниқланган муаммони муваффақиятли ҳал этиш учун ёшларни ҳарбий-ватанпарварлик руҳида тарбиялашни икки томонлама таълим технологияси сифатида кўриб чиқиш мақсадга мувофиқдир, чунки у педагогик шакл ва методлар орқали шакллантирилиши ва ривожланиши учун

мўлжалланган. ёш фуқарога келажакдаги Ватан ҳимоячиси сифатида шахс, жамият, давлат, умуман, шахс, шахс, меҳнаткаш сифатида хавфсизлигини таъминлашга ҳисса қўшишга тайёр ва қодир бўлган энг муҳим ахлоқий ва психологик фазилатлар; Россия фуқароси: жасорат, характернинг кучи, масъулият, меҳнатсеварлик, фидойилик, қонунга риоя қилиш, қатъиятлилиқ, қатъиятлилиқ, жисмоний чидамлилиқ.

Шу билан бирга, биринчи навбатда, ҳарбий-ватанпарварлик тарбияси Ватан, шахс, жамият ва давлат хавфсизлигини таъминлаш вазифаларини бажариш учун зарур бўлган ватанпарварлик, ахлоқий, психологик ва шахсий фазилатларни шакллантиришга қаратилган. Шунга кўра, ҳарбий-ватанпарварлик тарбиясининг мақсади фуқароларда ватанпарварлик бурчини чуқур англаш, Ватан ҳимояси учун курашишга тайёр туриш, умуман, Ватан ва унинг фуқаролари хавфсизлигини таъминлашга қодир фуқароларни тарбиялашдан иборат.

Миллий ўзликни англаш туйғуси ва Ватанга муҳаббат туйғуси ўз-ўзидан шаклланмаслиги керак, деган тушунча мавжуд. оила, мактаб ва таълим тизими томонидан инсонга сингдирилиши. Ёшлар қалбида ватанпарварлик, ота-она кўмагида Ватанни ҳимоя қилишга шайлик туйғуларини жуда ёшлиқдан сингдириш, унинг барча босқич ва бўғинларидаги таълим муассасаларида янада тарбиялаш зарур. Бинобарин, ўқитувчи ва таълим соҳаси ходимлари олдида турган ватанпарварлик, ёшларни Ватан ҳимоячиси этиб тарбиялаш вазифаси жуда мураккаб ва масъулиятлидир. Ушбу ҳолатларни ҳисобга олган ҳолда, педагогик тадқиқот жараёнида ҳарбий-ватанпарварлик тарбиясининг таълим технологияси қандай тарбия шакллари, усуллари, усуллари мажмуини ташкил этиши кераклигини аниқлаш керак, уни амалга ошириш ўқитувчиларга, жараён иштирокчиларига имкон беради.

Керакли натижага эришиш учун маълум воситалар, шакллар, усуллар, техникалар ёрдамида ҳарбий-ватанпарварлик тарбияси - замонавий мактаб ўқувчиси, талаба, ёш Ўзбекистон Республикаси фуқароси ватанпарварлик, фуқаролик, Ватанни ҳимоя қилишга тайёрлик ва тегишли шахсиятни шакллантириш. Ўзбекистон Республикасининг миллий хавфсизлигини, фуқароларининг хавфсизлигини, тинч ва уруш даврида Ватан ҳимоясини таъминлашга ҳисса қўшадиган фазилатлар ҳарбий-ватанпарварлик тарбияси ўз таркибида Конституция ва хавфсизлик ва муҳофаа масалаларига оид амалдаги қонун ҳужжатлари қоидаларини амалга оширишга қаратилган ижтимоий жараёндир. Ҳарбий-ватанпарварлик тарбиясининг тўғридан-тўғри меъриий-ҳуқуқий асослари қуйидаги ҳуқуқий ҳужжатлардир:

Умуман олганда, таълим муассасалари, жумладан, ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органларнинг таълим муассасалари фаолиятида ёшларни ҳарбий-ватанпарварлик руҳида тарбиялашнинг қуйидаги йўналишларини ажратиш кўрсатиш мумкин:

1) Давлат, Қуролли Кучлар, бошқа ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар тарихи ва уларнинг анъаналари бўйича таълим:

- Ватанмиз мустақиллиги учун курашда ҳалок бўлганлар хотирасини абадийлаштириш тадбирлари (ёдгорликлар ва қабрларга ҳомийлик қилиш; хотира соатлари; ёдгорликлар олдида фахрий қоровул сафини куриш, гуллар қўйиш; йиғилишлар ва бошқа ватанпарварлик тадбирларини ўтказиш; аскарларнинг дафн этилган жойлари ва бошқа ёдгорлик жойлари);

- таълим муассасаларида музейлар, хиёбонлар, ҳарбий шон-шухрат кўргазмаларини ташкил этиш;

- экскурсиялар, “Жасорат боғлари”, Улуғ Ватан уруши ва бошқа урушлар фахрийлари, жангчилар, махсус оператсия иштирокчилари билан учрашувлар ўтказиш;

- унутилмас саналарни нишонлаш, концертлар, кўргазмалар, викториналар, танловлар, видеофилмлар намойиши ва бошқаларни ташкил этиш;

2) ҳарбий спорт таълими;

-жанговар ва ҳарбий шон-шараф жойларига саёҳатлар, Ўзбекистон Республикаси Қуроли Кучлар ва бошқа ҳуқуқни муҳофаза қилиш органлари тарихидаги унутилмас саналарга бағишланган спорт ва енгил атлетика мусобақалари ва спорт мусобақаларини ташкил этиш;

- ҳарбий спорт ўйинларини ташкил этиш ва иштирок этиш, шу жумладан. Ҳарбий-ватанпарварлик таълими тизимининг деярли барча таркибий қисмларининг муаммоларини комплекс ҳал қиладиган “Шунқорлар” да: жамоани ташкилий жиҳатдан мустаҳкамлашга ижобий таъсир кўрсатади, ёшларнинг ижтимоий фаоллигини ривожлантиришга ёрдам беради, зарур фазилатларни шакллантиради. жангчи, Ватан ҳимоячиси учун;

- мудофаа-оммавий ва спорт-соғломлаштириш ишлари ойликлари, ҳарбий спорт эстафеталари, ҳарбий спорт байрамлари, Ватан ҳимоячилари кунлари, кутқарувчилар кунлари ва бошқаларни ўтказиш;

3) мактаб ва ҳарбий гуруҳларнинг муносабатлари ва ўзаро таъсири орқали таълим:

- ҳарбий амалий тўғараклар ва сексияларни бошқариш;

- мудофаа спорт оромгоҳлари, ҳарбий ўқув йиғинларини биргаликда ташкил этиш;

- ҳарбий хизматчилар ва ҳуқуқни муҳофаза қилиш органлари ходимлари билан учрашувлар ўтказиш.

Ҳарбий-ватанпарварлик тарбиясининг танланган йўналишлари ва шакллари таклиф этилади уни ҳам турли тоифадаги ўқувчилар, ёшлар, ҳам турли даражадаги таълим, ҳар хил турдаги таълим муассасаларини қамраб олувчи яхлит таълим технологияси сифатида кўриб чиқиш ва амалга ошириш.

Ҳарбий-ватанпарварлик тарбиясининг ушбу йўналишларининг муҳимлигини таъкидлаб, мактабдан ташқари, тарбиявий ишлар, ҳарбий-ватанпарварлик тарбияси бўйича ўқувчилар билан ишлашнинг ролини таъкидлаб, умуман олганда шуни таъкидлаш керакки, бутун ўқув жараёни бошида ҳали ҳам шундай бўлиши керак режалаштирилган таълим фаолияти мактабдаги дарслар, университетдаги ўқув машғулоти ва давлат таълими бўйича дарслар.

Шундай қилиб, назария ва амалиётнинг таҳлили ва ўтказилган экспериментал тадқиқотлар ёшларни ҳарбий-ватанпарварлик тарбиясини комплекс таълим технологияси, шу жумладан воситалар, шакллар, усуллар мажмуаси сифатида кўриб чиқиш ва амалга ошириш имконияти ва мақсадга мувофиқлиги тўғрисида хулоса чиқаришга имкон беради.

Замонавий ёшларни ҳарбий-ватанпарварлик тарбияси мақсадларига эришишни таъминлайдиган техникалар. Шу билан бирга, ёш авлодни ҳарбий-ватанпарварлик руҳида тарбиялашнинг асосий юкини таълим муассасалари зиммасига олиши керак,

улар орасида ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органларнинг таълим муассасалари алоҳида ўрин тутишга даъват этилган.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Abdugani, B., Bahridin, A., Bahodir, P., & Ugli, Y. A. B. (2021). Education Is the Foundation of Sustainability. *Journal of Pedagogical Inventions and Practices*, 3, 14-17.
2. Tojaliyevich, A. B., Ortikovich, U. A., & Saydaliyevich, U. S. (2022). BASIC AND PROFESSIONAL CRITERIA FOR PREPARING THE SPECIAL STUDY PERSONNEL. *Galaxy International Interdisciplinary Research Journal*, 10(7), 79-82.
3. Tojalievich, A. B. (2022). Raise the awareness of military personnel about combat and combat readiness. *Eurasian Scientific Herald*, 7, 224-225.
4. Абдуллаев, Б. Т. (2022). МУДОФАА ВАЗИРЛИГИ БЎЛИНМАЛАРДА ЖАНГОВАР ТАЙЁРГАРЛИКНИ ОШИРИШ МАҚСАДИДА ШАХСИЙ ТАРКИБНИ КЎНИКМАЛАРИНИ ЎЗЛАШТИРИШНИНГ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ. *ПОДКОР О'QITUVCHI*, 2(23), 152-154.
5. Tojalievich, A. B. (2022). Raise the awareness of military personnel about combat and combat readiness. *Eurasian Scientific Herald*, 7, 224-225.
6. Гнатышина, Е. В. Теоретические аспекты формирования информационной культуры педагога профессионального обучения: монография 2007. – 170 с.
7. Савченков А.В. Эффективность образования в условиях нарастающего экономического кризиса *Вестник Челябинского государственного педагогического университета*. 2017. № 3. С. 37-42. 5.
8. Majidov, R. R., Boqiyev, F. H., Raximov, D. R., Saydaxmadov, A. V., Soliyev, I. S., & Abduqodirov, D. S. (2023). JISMONIY TARBIYA VA SPORT PEDAGOGIKASI DARS MASHG ‘ULOTLARINI SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING USULLARI. *Educational Research in Universal Sciences*, 2(1), 28-32.
9. Boqiyev, F. (2024). MASSAJ VA GIMNASTIKA MASHQLARI ORQALI REFLEKTOR HARAKATLAR VA “HARAKAT XOTIRASI” NI TAKOMILLASHTIRISH. *SPORT VA XORIJIY TILLAR INTEGRATSIYASINING AMALGA OSHIRISH MUAMMOLARI VA YECHIMLARI*, 1(1), 365-369.
10. Fazliddin, B. (2024). BO ‘LAJAK JISMONIY MADANIYAT O ‘QITUVCHILARINI TURISTIK FAOLIYATGA TAYYORLASH METODIKASINI TAKOMILLASHTIRISH. *Research and implementation*, 2(4), 142-146.